

УДК 331.91

О.В. Третьяков, В.О. Коваленко

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, м. Харків

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

В роботі представлено порівняння ефективності підходів організації управління охороною праці, аналіз виробничого травматизму в розвинутих країнах світу та в Україні. Доведено необхідність приведення національної законодавчої бази до рівня законодавства Європейського Союзу, розглянуто можливі переваги міжнародного співробітництва. Запропоновано систему заходів щодо вдосконалення організації управління охороною праці в Україні.

Ключові слова: організація управління охороною праці, безпека праці, рівень виробничого травматизму.

Вступ

Перехід України до ринкової економіки та курс на інтеграцію з країнами ЄС вимагає від вітчизняних підприємств усіх форм власності переходу на світові стандарти виробництва. Поступово Україна переймає досвід розвинутих держав та ратифікує вимоги міжнародних стандартів, в тому числі з питань охорони праці (ОП). Серед міжнародних організацій, що займаються розробкою та прийняттям таких документів в галузі ОП, широко відомі Організація об'єднаних націй (ООН) (*United Nations*), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) (*World Health Organization*), Міжнародна організація праці (МОП) (*International Labour Organization*), Міжнародна організація по стандартизації (*International Organization for Standardization, ISO*), Європейський союз (ЄС) (*European Union*), Співдружність незалежних держав (СНД) [1, с. 13]

Мета і постановка задачі

Визначити основні підходи організації управління охороною праці в Україні та країнах ЄС та розробити заходи щодо підвищення рівня безпеки праці в нашій державі.

Основні підходи організації управління ОП в Україні та країнах ЄС

В Україні існує проблема невідповідності та суперечності вимог законодавства у багатьох сферах господарства. Це простежується і в області ОП. Для створення безпечних умов праці одним з основних заходів є вдосконалення нормативної бази щодо організації її управління. Головна мета управління ОП є створення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці, покращення виробничого побуту, запобігання травматизму та профзахворювань.

Реалізація мети досягається за допомогою створення і впровадження СУОП в організації.

Перше в Україні СУОП була розроблена в 1976, яка базувалась на основі системного підходу. На її основі у 1983 році в СРСР затвердили «Рекомендації управління охороною праці». Сьогодні чинним є документ «Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці», затверджений головою Держгірпромнагляду від 07.02.2008 р. У 2010 році набув чинності ДСТУ OHSAS 18001-2010 «Система управління гігієною та безпекою праці. Вимоги», який вніс світові вимоги безпеки праці в законодавчу базу з ОП України. Останні два документи містять вимоги до впровадження на підприємствах України ризико-орієнтовного підходу та побудови СУОТ за циклом Демінга (Зроби – Плануй – Перевір – Дій). [2]

У західних країнах застосовуються такі підходи до управління охороною праці [3]:

1 – підхід ISRS (International Safety Rating System), який базується на концепції Loss Control Management, тобто оцінці безпеки на підприємстві управління втратами, призначений для оцінки ефективності управління охороною праці та її сертифікації;

2 – підхід OHSAS (Occupational Health and Safety Assessment System) – система управління безпекою і гігієною праці, діє з 1999 р. і застосовується для аудиту та видачі сертифікатів на системи управління охороною праці;

3 – управління ризиком на підприємстві;

4 – інтеграція системи управління охороною праці з управлінням якістю (ISO 9001:2008), охороною навколишнього середовища (ISO 14001:2004) і безпекою (OHSAS 18001:2007).

Аналіз ефективності підходів організації управління ОП

Порівняння ефективності підходів управління ОП можна провести на основі аналізу кількості нещасних випадків на виробництві. Розглянемо, як

цей показник відрізняється в країнах, де тривалий час діють світові стандарти та в Україні.

За даними МОП, у світі щорічно відбувається близько 125 млн. нещасних випадків на виробництві, з них 210 тис. – випадки зі смертельним результатом. Середня частота нещасних випадків зі смертельним наслідком в світі становить 1 на 700 зареєстрованих. У країнах Європейського Союзу число нещасних випадків зі смертельним наслідком перевищує 9 тис. у рік. Один випадок зі смертельним наслідком припадає на 780 нещасних випадків. [4] В Україні станом на І півріччя 2015 року показник кількості смертельних нещасних випадків становить 1 на 18 зареєстрованих, що є одним з найнижчих показників в світі [5]. Отже, ризик смертельного травматизму в нашій державі в 43 рази вищий ніж в країнах Європи. Така різниця показників шокує та спонукає до підвищення рівня промислової безпеки для громадян України.

В Україні прийнято дієвий та перевірений країнами ЄС стандарт в галузі охорони праці. Однак, пройшло 5 років, а рівень смертельного виробничого травматизму залишається одним з найвищих в світі. Причиною цього явища може бути невідповідність реальних умов прийнятим положенням підприємства, вимогам законодавства; суперечність вимог; велика кількість нормативних документів; велика кількість звітної документації підприємства. Чи не найважливішу роль відіграє свідоме ставлення працівників до збереження власного життя та здоров'я, бажання працювати в здорових умовах праці, яке в нашій країні знаходиться на досить низькому рівні через економічну незабезпеченість населення.

Заходи щодо підвищення рівня безпеки України

Відповідальними за нинішній стан ОП в Україні є не лише держава, а й кожен роботодавець та працюючий. Тому й вирішення вищерозглянутих питань повинно забезпечуватись на всіх рівнях управління ОП. Система заходів щодо вдосконалення організації управління ОП повинна включати в себе: [1, с. 334-336]

- ❖ приведення у відповідність законодавчої бази у сфері ОП із сучасними вимогам та законодавством ЄС ;
- ❖ удосконалення системи державного нагляду та громадського контролю за дотриманням вимог законодавства в галузі ОП;
- ❖ реформування державних органів управління ОП;
- ❖ моніторинг усіх етапів розробки СУОП незалежними організаціями;
- ❖ спрощення дозвільної системи у галузі ОП;

- ❖ впровадження декларативного принципу нагляду за станом ОП та промислової безпеки на підприємствах;
- ❖ впровадження економічних стимулів роботодавцям за створення належних умов праці;
- ❖ вдосконалення системи введення обліку та аналізу даних про випадки травматизму на виробництві та професійних захворювань;
- ❖ розроблення та впровадження у діюче виробництво інноваційних технологій;
- ❖ підвищення рівня культури безпеки праці;
- ❖ використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду з питань поліпшення умов та безпеки праці на основі міжнародного співробітництва .

Серед переваг впровадження міжнародного співробітництва для вітчизняних підприємств можна відмітити:

- ідентифікацію небезпеки, оцінювання ризиків і управління ризиками в області безпеки і гігієни праці;
- зниження випадків раптової смерті, виробничого травматизму, загальної і професійної захворюваності персоналу;
- поліпшення умов праці на робочих місцях персоналу;
- управління можливими ризиками і нештатними ситуаціями, що виникають на виробництві;
- скорочення прямих і непрямих втрат бізнесу;
- зміна корпоративної і виробничої культури організації;
- збільшення рівня сатисфакції персоналу при виконанні своїх професійних обов'язків і загального морального клімату компанії;
- поліпшення іміджу підприємства;
- збільшення інвестиційної привабливості компанії.

Висновки

На основі аналізу рівня травматизму в Україні та країнах ЄС очевидно є низька ефективність існуючого підходу організації управління ОП в нашій країні. Діючий міжнародний стандарт ДСТУ OHSAS 18001-2010 не приносить очікуваного рівня безпеки праці в нашій державі через ряд причин, основними з яких є недостатній рівень державного управління у сфері ОП та низький рівень культури безпеки на усіх рівнях управління.

Для досягнення безпеки праці на рівні країн ЄС доцільним є комплексний підхід до рішення існуючих проблем в галузі ОП. Серед заходів вдосконалення СУОП значне місце займає приведення законодавчої бази у відповідність з європейською базою. Реалізація системи розглянутих в роботі заходів дозволить нашій

державі отримати ряд переваг від міжнародного співробітництва, серед яких зниження рівня виробничого травматизму.

Література

1. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник. – К.: «Основа».2011. - 551.
2. Гогіташвілі Г.Г. Особливості впровадження міжнародних стандартів безпеки / Гогіташвілі Г. // Охорона праці. - 2009. - №3. – с.19 -20.
3. Заїченко В.І. Курс лекцій з дисципліни «Організаційно-технічне забезпечення атестації та паспортизації робочих місць в галузі», Хар. нац. ун-т міськ. госп-ва ім.О.М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2015. - 162.
4. Козодой Д.С. Вимоги до сучасної системи управління охороною праці підприємства залізничного транспорту, Вестник ХНАДУ, вып. 59, 2012, с. 95 -99.
5. Аналіз страхових нещасних випадків на виробництві та профзахворювань за I півріччя 2015 року [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.social.org.ua/view/5150>

References

1. Zerkalov,D.V. (2011). Labour protection in industry: General requirements. Tutorial.

2. Hohitashvili H.H. (2009). Features of implementation of international safety standards, 3,19-20.
3. Zaichenko V.I. (2015).Organizational and technical support attestation and certification industry's jobs. Lectures. Kharkiv, UA: Kharkiv National University of Urban Economy O.M. Beketov.
4. Kozodoy D.C.(2012). Requirements to the modern control system for labour protection at railway transport enterprises. Vestnik HNADU,59,95-99.
5. Social Insurance Fund of industrial accidents and occupational diseases of Ukraine.(2015). Analysis of insurance accidents at work and occupational diseases for the first half of 2015. Retrieved from <http://www.social.org.ua/view/5150>

Рецензент: АДАМЕНКО Микола Ігоревич
Харківський національний університет
ім. В.Н. Каразіна, доктор технічних наук, професор,
зав. кафедри ОП та БЖД.

Автор: КОВАЛЕНКО Валерія Олександрівна
Харківський національний університет міського
господарства ім. О.М. Бекетова, Харків, студентка
E-mail - valeriya.kovalenko@inbox.ru.

Автор: ТРЕТЬЯКОВ Олег Вальтерович
Харківський національний університет міського
господарства ім. О.М. Бекетова, Харків, кандидат
технічних наук, доцент.
E-mail – ovtr@mail.ru

ОРГАНИЗАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОХРАНОЙ ТРУДА В УКРАИНЕ

О.В. Третьяков, В.А. Коваленко

В работе представлено сопоставление эффективности подходов организации управления охраной труда, анализ производственного травматизма в развитых странах мира и в Украине. Доказана необходимость приведения национальной законодательной базы до уровня законодательства Европейского Союза, рассмотрены возможные преимущества международного сотрудничества. Предложена система мер по совершенствованию организации управления охраной труда в Украине.

Ключевые слова: организация управления охраной труда, безопасность труда, уровень производственного травматизма.

LABOUR ORGANIZATION MANAGEMENT IN UKRAINE

O.V. Tretyakov, V.O. Kovalenko

The paper is based on a comparison of the current state of labor protection in Europe and in Ukraine. It defines the main approaches to labour protection management organization and comprises the analysis of their effectiveness. The paper calls attention to state of occupational injuries. It develops the measures to enhance safety for Ukrainian workers with European experience. It elucidates some reasons for international cooperation in the field of occupational safety and possible advantages for Ukrainian business. It proves the need to bring national legislation with EU legal system. The list of organizations participating in the development and implementation of international documents and standards of labor protection.

Key words: organization of safety management, safety, level of occupational injuries